

13. Безруких Е. С., Сидоров В. В. К вопросу о предмете обжалования на досудебном производстве по уголовным делам // Вестник Калининградского филиала Санкт-Петербургского университета МВД России. – 2008. – № 2-1. – С. 26-30.

14. Шило О. До питання реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у порядку судово-контрольного провадження в досудових стадіях кримінального процесу [Текст] / О. Шило // Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. / Акад. прав. наук України. – Х. : Право, 2011. – № 1 (64). – С. 164-172.

КОРОЛЬ В. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора
Прикарпатського юридичного інституту
(Національний університет «Одеська
юридична академія»)

УДК 343.131

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ ГЛАСНОСТІ І ВІДКРИТОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті досліджується форми реалізації засади гласності і відкритості кримінального провадження. Серед організаційних та процесуальних форм реалізації даної засади автором розглядаються положення, які стосуються загального правила про відкрите здійснення кримінального провадження в судах усіх інстанцій; права на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду та про ухвалені в ньому судові рішення; прилюдного проголошення судових рішень.

Ключові слова: *судове провадження, гласність і відкритість судового провадження, форми реалізації засади кримінального провадження.*

В статье исследуются формы реализации принципа гласности и открытости уголовного производства. Среди организационных и процессуальных форм реализации данного принципа автором рассматриваются положения, касающиеся общего правила об открытом осуществлении уголовного производства в судах всех инстанций; права на получение в суде информации о дате, времени и месте судебного разбирательства и о принятых в нем судебные решения; публичного провозглашения судебных решений.

Ключевые слова: *судебное производство, гласность и открытость судебного производства, формы реализации принципа уголовного производства.*

This article examines the forms of realization the principles of publicity and openness of criminal proceedings. Among the organizational and procedural forms of implementation of this framework, the author describes the provisions relating to general rules of public conduct of criminal proceedings in courts of all instances; the right to receive in court about the date, time and place of the trial and taken it in court decisions; a public proclamation of judicial decisions.

Key words: *judicial proceedings, transparency and openness of judicial proceedings, forms of realization the principle of criminal proceedings.*

Вступ. У засадах права не формулюються всі сторони обов'язкової або дозволеної поведінки учасників суспільних відносин. Для реалізації цих засад у практичній діяльності потрібні ще й більш конкретні за своїм змістом норми відповідних галузей права, які деталізують різні сторони правових вимог, що сформульовані як принципи і витікають із них [8, с. 42-43]. Тому надзвичайно важливим є дослідження механізму реалізації положень, які складають зміст тої чи іншої засади кримінального провадження.

У юридичній літературі 1990-х років досить опосередковано вже піднімалися питання реалізації змісту засади гласності кримінального судочинства [4; 12], хоча окремим предметом дослідження вони так і не стали. З урахуванням значних змін, які відбулись у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві, ці питання набувають особливої важливості для комплексної ревізії норм нового КПК України на предмет відсутності прогалин та суперечностей у забезпеченні найважливіших засадничих положень кримінального процесу.

Постановка завдання. У даній статті буде проведено дослідження організаційних та процесуальних форм реалізації засади гласності і відкритості судового провадження та здійснено аналіз повноти реалізації положень ст. 27 КПК України у поточних кримінально-процесуальних нормах.

Результати дослідження. В юридичній літературі вже обґрунтовувалось положення, що сувора і детальна регламентація порядку, прийомів і умов як кримінального провадження в цілому, так і його окремих стадій та конкретних дій складає специфічну рису кримінального процесуального права, невід'ємну властивість методу кримінально-процесуального регулювання [9, с. 49]. Тому для реалізації норм-принципів кримінального процесу необхідні норми, які конкретизують ці загальні і вихідні положення.

Слід погодитись з Т. Н. Добровольською, яка в поняття практики застосування засад кримінального процесу включає «...не тільки безпосередню реалізацію самих норм, які сформульовані в якості засад процесу, але і впровадження в життя цих загальних, вихідних положень через застосування багаточисельних кримінально-процесуальних норм, похідного від них і більш конкретного характеру, у яких деталізується зміст окремих сторін відповідної засади» [8, с. 44].

Законодавець може вибрати різні прийоми конкретизації змісту засад кримінального провадження у похідних від цих засад нормах. В одних випадках він конкретизує зміст засади шляхом встановлення ряду кореспондуючих, уповноважених і зобов'язуючих норм, які в своїй сукупності деталізують окремі елементи тієї чи іншої засади (наприклад, засади забезпечення права на захист). У інших – через відсутність у нормах закону вказівок на наявність якихось додаткових процесуальних прав та обов'язків учасників провадження (наприклад, засада рівності перед законом і судом) [8, с. 43-44]. Різним може бути і ступінь такої конкретизації: одні норми поточного характеру прямо деталізують окремі елементи змісту засади, а інші – у певній мірі доповнюють її зміст.

Аналіз змісту засади гласності і відкритості судового провадження (ст. 27 КПК України), дозволяє віднести до *форм реалізації даної засади* положення, які стосуються загально-го правила про відкрите здійснення кримінального провадження в судах усіх інстанцій (не враховуючи при цьому випадків проведення закритого судового засідання¹); права на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду та про ухвалені в ньому судові рішення; прилюдного проголошення судових рішень; а також положення, які регулюють фіксування судового засідання за допомогою технічних засобів присутніми в залі судового засідання (за винятком положень про повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу, яке здійснюється самим судом²).

¹ Як видається, ці випадки визначають необхідність обмеження сфери застосування засади гласності і відкритості судового провадження і таким чином відносяться до змісту інших засадничих положень кримінального провадження (повага до людської гідності – ст. 11 КПК України; таємниця спілкування – ст. 14 КПК України; невтручання у приватне життя – ст. 15 КПК України тощо) та нормативних положень інших законодавчих актів, які закріплюють необхідність охорони певних таємниць.

² На нашу думку, положення ч. 5 ст. 27 КПК України є гарантією законності у кримінальному провадженні та проявом так званої «внутрішньої гласності сторін», яка, у свою чергу, є гарантією прав і законних учасників кримінального провадження, забезпечення права на захист, реалізації засад змагальності та безпосередності у кримінальному процесі [10, с. 61].

А оскільки засада гласності і відкритості судового провадження визначає як організаційні, так і процесуальні аспекти діяльності органів, які здійснюють кримінальне провадження [4, с. 36], то до форм її реалізації слід відносити норми організаційного та процесуального спрямування.

Таким чином, з'ясовуючи організаційні і процесуальні форми реалізації змісту засади гласності і відкритості судового провадження у нормах кримінального процесуального законодавства, нам необхідно дослідити законодавчі прийоми конкретизації її змісту, враховуючи ступінь такої конкретизації. Крім того, норми-принципи, як норми прямої дії, які у той же час встановлюють певні права й обов'язки для суб'єктів кримінального провадження, можуть у певних випадках застосовуватись і без допомоги конкретизуючих норм. Тому, слід вирішити й питання – чи всі елементи змісту засади гласності і відкритості судового провадження потребують для своєї реалізації додаткової (детальної) регламентації поточними кримінально-процесуальними нормами. Для початку, звернемось до основного елементу змісту засади гласності і відкритості судового провадження – загального правила про **відкритий судовий розгляд кримінальних проваджень у всіх судах**.

Предметом гласності у кримінальному процесі є не тільки інформація про хід судового розгляду окремих справ та його кінцеві результати, але й відомості про проміжні результати такої діяльності [2, с. 14]. Тому важливого значення набувають і питання оголошення в судовому засіданні обвинувального акта й позовної заяви (ст. 347 КПК України), а також оприлюднення всіх ухвалених у нарадчій кімнаті рішень суду.

Для формулювання у присутніх в суді правильного уявлення про роль професійних учасників судового розгляду важливе значення має вирішення питання про оголошення обвинувального акта. Відповідно до ч. 2 ст. 347 КПК України, судовий розгляд починається з оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про оголошення обвинувального акта в повному обсязі. Якщо в кримінальному провадженні пред'явлено цивільний позов, цивільний позивач або його представник чи законний представник, а в разі їх відсутності – головуєчий оголошує короткий виклад позовної заяви, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про її оголошення в повному обсязі (ч. 3 ст. 347 КПК України).

Зміст даних положень не піддається сумніву, за винятком правила про оголошення лише резолютивної частини обвинувального акта. На необхідності такого часткового оголошення обвинувального акта наголошує, зокрема й З. В. Макарова: «Публіка ж, яка присутня в залі судового засідання, дізнається про формулювання обвинувачення – предмета розгляду справи в суді при оголошенні резолютивної частини обвинувального висновку, а зміст доказів їй стає відомим у ході судового провадження, при чому досліджених не тільки в суді, але і на досудовому розслідуванні...» [12, с. 39-40].

Оголошення обвинувального акта має надзвичайно важливе значення у плані гласності і відкритості судового провадження, створення умов для здійснення громадського контролю за законністю досудового розслідування, судового розгляду і вирішення справи, що в кінцевому випадку зводиться і до можливості здійснення обвинуваченим належного захисту та захисту своїх прав і законних інтересів іншими учасниками провадження. Крім того, не слід забувати й про те, що оголошення обвинувального акта у повному обсязі сприяє доступності судового процесу для сторонніх осіб, які ще не ознайомлені з матеріалами провадження, оскільки їм стане зрозумілим все, що відбуватиметься надалі в суді, у тому числі й визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК України).

Таким чином, ми констатуємо доцільність для забезпечення гласності і відкритості судового процесу оголошення на початку судового розгляду у повному обсязі обвинувального акта як процесуального документа, що є підсумковим для досудового розслідування і доводить цілісність позиції сторони обвинувачення.

Крім того, з метою доведення до відома суду, ознайомлення учасників провадження і сторонніх осіб з позицією захисту у справі та для зміцнення змагальності в судовому провадженні **слід надати стороні захисту право на складання захисного висновку** (на протигау обвинувальному акту). Це дасть змогу проводити судовий розгляд у суді першої

інстанції з урахуванням позицій обох сторін (обвинувачення і захисту), а не лише для перевірки версії обвинувачення, як це має місце згідно чинного КПК України.

У юридичній літературі думка про необхідність надання захиснику права складати такий документ з метою розширення змагальності і рівноправності сторін висловлювалася неодноразово. При цьому автори по-різному визначали назву цього документа: виправдувальний висновок [1, с. 30], висновок про обставини, які пом'якшують відповідальність [5, с. 22], захисний висновок [11, с. 88; 21, с. 6;], адвокатський захисний висновок [20, с. 27].

Захисний висновок, на відміну від обвинувального акту, ніким не повинен затверджуватися, а лише мав би підписуватися захисником та обвинуваченим. З метою надання цьому документу відповідної ваги під час кримінального провадження в суді його необхідно прирівняти за процесуальним значенням до обвинувального акту. Після цього різні за природою процесуальні документи стануть рівноцінними з позицій засади змагальності [5, с. 23]. За своєю формою захисний висновок мав би відповідати вимогам, що ставляться до форми обвинувального акту (вступна, описова та заключна частини).

Як стверджує О. В. Острогляд, розширення права захисту, введення до нового Кримінального процесуального кодексу України норми про наділення сторони захисту правом складати захисний висновок, сприяло б викладу систематизованої позиції захисту, обґрунтувало б відповідність висновків фактичним матеріалам справи, підтверджених, крім сторони обвинувачення, власними доказами, отриманими стороною захисту відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу України [14].

Забезпечення ж повідомлення громадян про призначені до розгляду в суді кримінальні провадження безпосередньо спрямовано на реалізацію засадничого положення про те, що *«ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду»* (ч. 1 ст. 27 КПК України). Саме з нього, як зазначається в юридичній літературі, і починається для населення гласність судової діяльності [4, с. 39]. Повідомлення повинно вміщувати чітку вказівку на дату і місце проведення судового слухання, тобто, відповідь на одне з питань, які підлягають вирішенню у зв'язку з підготовкою до судового розгляду.

На жаль, на даний час КПК України не вирішує у повній мірі питання форм повідомлення про призначений судовий розгляд кримінальних проваджень. Ст. 135 КПК України регламентує лише порядок виклику учасників кримінального провадження: «Особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою» (ч. 1).

Аналогічне положення міститься і в п. 16.3 Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Київ та Севастополь, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, яка затверджена наказом Державної судової адміністрації України від 17 грудня 2013 року № 173 [16].

Однак ні КПК України, ні вищезгадана Інструкція з діловодства не передбачають порядок повідомлення громадян, які не є учасниками провадження, про час і місце судового розгляду. Тому заповнення такої прогалини та свого законодавчого закріплення у КПК України потребує зміст повідомлення про провадження, призначені до розгляду в суді.

В юридичній літературі висловлювалось багато *пропозицій по формуванню аудиторії в суді*. Зокрема А. А. Шушанашвілі вказував на необхідність персональних запрошень окремих громадян чи груп осіб, у випадках, коли з точки зору виховного впливу судовий розгляд у справі може бути для них досить бажаним [23, с. 49]. Як видається, таку пропозицію не можна вважати прийнятною. Правильну позицію з цього приводу займає Т.Н. Добровольська, яка однозначно стверджує, що «формування судової аудиторії шляхом направлення персональних запрошень на судовий розгляд, що має відбутися, при будь-якій формі викладу і мотивації запрошень, є недопустимим» [7, с. 77]. І. Л. Петрухін вважає, що такі запрошення можуть образити гідність людини [17, с. 173].

Деякі автори, посилаючись на досвід дореволюційної Росії, пропонували завчасно друкувати в місцевих газетах або в загальнодоступних судових бюлетенях списки справ,

призначених до розгляду. Як зазначали В. В. Леоненко, М. І. Сірий та інші автори, це дозволить забезпечити права учасників провадження та осіб, які не беруть участь у ньому, а також внесе таку потрібну стабільність у суспільну атмосферу, попередить можливі чутки навколо кримінальних проваджень [4, с. 38]. Однак використання для цієї мети можливостей друкованих засобів масової інформації вже не відповідає сучасному рівню наукового прогресу.

Інноваційним кроком у досягненні гласності судочинства є те, що громадяни, які бажають ознайомитись із провадженнями, що підлягають розгляду в суді, за лічені хвилини, не виходячи з дому, за допомогою Інтернет мережі можуть дізнатись про дату, місце і час проведення судового засідання на офіційному веб-порталі «Судова влада України» [19]. Використовуючи відповідні інструменти (обравши необхідну дату в календарі, одну із сторінок чи форму судочинства, використовуючи пошук) користувач з легкістю зможе знайти провадження, яке його цікавить. Після виконання вищенаведених дій, на екрані з'явиться таблиця, котра буде складатись з п'яти колонок, які міститимуть такі графи як: дата та час проведення судового розгляду, номер справи, сторони у справі, суть справи та форма судочинства.

Даний механізм відображення списку призначених до розгляду справ для обраного суду дозволяє: обирати дату судового засідання; обирати форму судочинства; здійснювати пошук; роздрукувати та відіслати на поштову скриньку інформацію про засідання. Для користувачів веб-порталу розроблена довідка, яка містить інформацію про призначення (функціональну можливість) та опис механізму відображення списку призначених до розгляду справ обраного суду [19].

За правилами відображення сторінок та суті справи, відповідно до ч. 3 ст. 6 ЦПК України, ч. 3 ст. 12 КАСУ, ч. 1 ст. 44 ГПК України та ч. 2 ст. 27, ст. 517 КПК України на веб-сторінці суду сторони процесу та суть справи не відображаються у справах: про усиновлення; про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю; про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи; де обвинувачений неповнолітній; де присутній хоча б один документ із заборобою оприлюднення; де клопотання у порядку Кримінального процесуального кодексу України, які розглядає слідчий суддя; де скарги на дії, рішення чи бездіяльність слідчого, прокурора [19]. Також згідно Рішення ради суддів загальних судів № 13 від 28 серпня 2014 року на веб-сайтах загальних судів не відображається інформація про склад суду [18].

Як ми бачимо, такий мережений інформаційний ресурс значно розширює гласність у сфері судочинства, оскільки доступом до мережі Інтернет забезпечена переважна більшість наших громадян. І значно практичніше та легше за декілька хвилин ознайомитись із списком справ, призначених до розгляду в певному суді, маючи під рукою комп'ютер, підключений до мережі, аніж витратити набагато більше часу, щоб добратись до приміщення суду та ознайомлюватись зі друкованим варіантом списку судових проваджень.

Через веб-портал «Судова влада України» здійснюється практичне застосування положень ч. 1 ст. 27 КПК України щодо надання інформації про час і місце судового розгляду. Однак, як видається, зміст таких повідомлень, а також порядок їх розміщення на веб-порталі (через автоматизовану систему документообігу суду) повинні бути регламентовані на рівні закону.

Дискусійною є практика приховання на веб-порталі «Судова влада України» у розділі «Список справ, призначених до розгляду» суті справи у всіх кримінальних провадженнях (статті КК України, які визначають кримінальні правопорушення, у вчиненні яких обвинувачується особа). Хоча адміністратори веб-порталу й обумовлюють таку практику дією презумпції невинуватості, на нашу думку, це є необґрунтовано розширеним трактуванням положень ч. 5 ст. 17 КПК України.

Крім того, виникає потреба й у друкованому варіанті списку призначених до розгляду справ, який вивішується в самому суді для учасників провадження та інших осіб, які бажають бути присутніми на судовому розгляді.

На практиці такі друковані списки призначених до розгляду справ, порівняно із списками на згаданому веб-порталі, містять додаткову інформацію про прізвище головуючого та місце проведення судового розгляду – номер зали судового засідання. Це є своєрідним вказівником у приміщенні самого суду. Крім того, слід схвально оцінити досвід окремих

судів щодо зазначення у таких списках статей КК України, за якими особа обвинувачується та приміток (проведення закритого судового засідання, відкладення чи зупинення судового розгляду тощо). Як видається, такі списки повинні бути складені і оприлюднені завчасно – не пізніше робочого дня, що передує дню, на який призначені судові засідання.

Список проваджень у друкованому варіанті повинен вивішуватися на спеціально відведеному місці. Як правило, таке «місце» знаходиться всередині приміщення суду. В юридичній літературі неодноразово виносились пропозиції, які ми теж підтримуємо, про необхідність вивішування оголошення (списків проваджень) із зовнішнього боку приміщення суду [3, с. 42; 12, с. 35; 17, с. 21; 23, с. 12]. Це дозволить отримувати необхідну інформацію про судові розгляди кримінальних проваджень у будь-який зручний для громадян час, а не тільки у години роботи суду.

Відкритий характер судового розгляду кримінальних проваджень також означає, що всі процесуальні дії повинні здійснюватися судом при відкритих дверях, за винятком наради суддів при постановленні вироку чи винесенні деяких ухвал [13, с. 27]. Тому для реалізації засади гласності і відкритості судового провадження надзвичайно важливе значення має правило – *«судове рішення проголошується прилюдно негайно після виходу суду з нарадчої кімнати»* (ч. 1 ст. 376 КПК України). В умовах відкритого судового розгляду згадана норма забезпечує розголошення результатів роботи суду, яка проходить у нарадчій кімнаті, а отже – її цілісність судового процесу для доступного сприйняття усіма присутніми в залі суду.

Вирок суду є результатом не лише судового розгляду, але і всієї кримінально-процесуальної діяльності. У ньому знаходить своє відображення суспільно-політична і правова оцінка дій обвинуваченого та вирішуються всі питання, що виникають у кримінальному провадженні (ст. 368 КПК України). У вирокі – як акті правосуддя – суд від імені держави вирішує головні питання кожного кримінального провадження: про наявність чи відсутність складу кримінального правопорушення, про винність чи невинність обвинуваченого; вирок виражає переконання суддів у правильності прийнятих ними рішень.

Діяльність суду із відправлення правосуддя, в силу її гласного характеру, знаходиться під контролем громадської думки, громадськості. Громадська думка дає оцінку вироку і внутрішньому переконанню судів з точки зору їх відповідності вимогам закону, нормам моралі [10, с. 59]. На думку Ю. М. Грошевого, схвалюючи вирок суду, вважаючи його справедливим, громадська думка посилює виховний вплив кримінального судочинства [6, с. 19].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про доступ до судових рішень» кожен має право на доступ до судових рішень, яке забезпечується офіційним оприлюдненням судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади України. Також судові рішення можуть опубліковуватися в друкованих виданнях. Однак згідно ст. 7 цього ж Закону у текстах судових рішень, що відкриті для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-порталі судової влади або офіційне опублікування, не можуть бути розголошені відомості, що дають можливість ідентифікувати фізичну особу. До відомостей належать: 1) імена (ім'я, по батькові, прізвище) фізичних осіб; 2) місце проживання або перебування фізичних осіб із зазначенням адреси, номери телефонів чи інших засобів зв'язку, адреси електронної пошти, ідентифікаційні номери (коди); 3) реєстраційні номери транспортних засобів; 4) інша інформація, що дає можливість ідентифікувати фізичну особу. Ці відомості замінюються літерними або цифровими позначеннями [15].

Безперечно, приховання місця проживання або перебування, ідентифікаційних кодів, реєстраційних номерів транспортних засобів може бути виправдане, наприклад, необхідністю забезпечення безпеки родичів обвинуваченого чи його майна. Однак, доцільність приховання імені (ім'я, по батькові, прізвище) обвинуваченого у судовому рішенні, яке ухвалено за результатами гласного і відкритого судового провадження, викликає сумніви.

Більше того, саме можливість ознайомлення з текстом судового рішення у кримінальному провадженні, яке викликало підвищений громадський інтерес, поряд із його прилюдним проголошенням у залі суду (ч. 1 ст. 376 КПК України), буде доводити фактичну реалізацію положення ч. 1 ст. 27 КПК України щодо отримання в суді інформації про ухвалені судові рішення.

Причому задля досягнення мети, яка ставиться перед засадою гласності судового провадження [10, с. 39-44], у першу чергу, буде мати значення доступність та послідовність усієї інформації про конкретне провадження для будь-якої особи. Тому не зовсім зрозумілим є приховання інформації про дійсні імена сторін в автоматизованій системі збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень – Єдиному державному реєстрі судових рішень, якщо таку інформацію можна отримати у відкритому судовому засіданні або шляхом зіставлення інформації у списку справ, призначених до розгляду, та судового рішення в вищезгаданому реєстрі (за такими критеріями пошуку, як «найменування суду», «період ухвалення судового рішення», «№ справи»).

Саме тому, шлях відшукування певного судового рішення слід пов'язати з іншою інформацією про відповідне судове провадження. Для цього, на нашу думку, слід розмістити на веб-порталі «Судова влада України» нижче розділу «Список справ, призначених до розгляду» окремим розділом веб-сторінку «Список розглянутих справ» з наступною структурою:

I) у верхній частині екранного вікна – «Список справ розглянутих в період з _____ по _____»;

II) нижче – інформацію у вигляді таблиці з такими заголовками колонок: 1) «Дата та час розгляду»; 2) «№ справи»; 3) «Сторони у справі»; 4) «Суть справи»; 5) «Форма судочинства»; 6) «Рішення у справі».

Колонка «Рішення у справі» повинна містити номер рішення з веб-посиланням, після натиснення на яке, завантажиться нова сторінка з електронним варіантом тексту рішення з Єдиного державного реєстру судових рішень.

Такий шлях відшукування судових рішень не буде зручним для узагальненого вивчення судової практики, яке проводиться практикуючими юристами, науковцями і окремими громадянами за певними категоріями (з цією метою доцільніше буде використовувати автоматизовану систему «Єдиний державний реєстр судових рішень»). Але використання веб-сторінки «Список розглянутих справ» із запропонованою вище структурою дозволить простежити рух провадження від призначення його до судового розгляду і до ухвалення судового рішення в ньому та ознайомлення з його текстом, що, в першу чергу, сприятиме гласності та відкритості цього провадження для місцевої публіки та всіх зацікавлених громадян.

Висновки. Підсумовуючи сказане, з метою забезпечення практичної реалізації положень засади гласності і відкритості кримінального провадження пропонуємо доповнити КПК України положеннями про:

– надання стороні захисту права на складання захисного висновку та оголошення його на початку судового розгляду (після оголошення прокурором обвинувального акта);

– порядок та зміст повідомлення громадян, які не є учасниками провадження, про час і місце судового розгляду кримінальних проваджень через веб-портал «Судова влада України» та шляхом завчасного вивішування в приміщенні суду друкованого варіанту списку призначених до розгляду справ.

Доповнити веб-портал «Судова влада України» окремим розділом (веб-сторінкою) «Список розглянутих справ» із запропонованою структурою та веб-посиланням на електронний варіант тексту рішення з Єдиного державного реєстру судових рішень.

З метою забезпечення повноти й комплексності дослідження реалізації засади гласності і відкритості судового провадження окремого розгляду потребують питання фіксування судового засідання за допомогою технічних засобів всіма присутніми в залі судового засідання, а також проведення в залі суду фотозйомки, звукозапису із застосуванням стаціонарної апаратури, відеозапису, транслявання судового засідання по радіо і телебаченню (ч. 6 ст. 27 КПК України).

Список використаних джерел:

1. Анненкова Т. С. Процессуальное положение обвиняемого и его защитника при расследовании преступлений / Т. С. Анненкова, Л. В. Макаров, Е. А. Межуева, Н. А. Громов // Следователь. – 2001. – № 4. – С. 23-31.

2. Бойков А. Д. Гласность и правосудие / А. Д. Бойков // Советское государство и право. – 1989. – № 8. – С. 14.

3. Бойков А. Д. Воспитательное воздействие правосудия (результаты социологического исследования) / А. Д. Бойков // Социалистическая законность. – № 6. – М. : Известия, 1980. – С. 42-44.
4. Гласность судебной деятельности по уголовным делам / Отв. ред. В. В. Леоненко. – К. : Наук. думка, 1993. – 188 с.
5. Горя Н. Принцип состязательности и функции защиты в уголовном процессе / Н. Горя // Советская юстиция. – 1990. – № 7. – С. 22-23.
6. Грошевой Ю. М. Общественное мнение и приговор советского суда: Конспект лекции / Ю. М. Грошевой. – Х., 1972. – 40 с.
7. Добровольская Т. Н. Гласность судопроизводства в СССР / Т. Н. Добровольская // Советское государство и право. – 1983. – № 9. – С. 75-77.
8. Добровольская Т. Н. Принципы советского уголовного процесса. Вопросы теории и практики / Т. Н. Добровольская. – М., 1971. – 200 с.
9. Элькин П. С. Сущность советского уголовно-процессуального права / П. С. Элькин. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1963. – 172 с.
10. Король В. В. Засада гласності кримінального судочинства України: поняття, зміст, підстави обмеження: [монографія] / В. В. Король. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – 250 с.
11. Кречетова Л. В. Защитник в уголовном процессе / Кречетова Л. В. – Оренбург: ИЦ Оренбургского аграрного университета, 2000. – 104 с.
12. Макарова З. В. Гласность уголовного процесса: монография / Под ред. З. З. Зина-тулина. – Челябинск: ЧГТУ, 1993. – 178 с.
13. Маляренко В. Т. Гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами як одна із основних конституційних засад кримінального судочинства / В. Т. Маляренко // Вісник Верховного Суду України. – 1998. – № 4 (10). – С. 26-33.
14. Острогляд О. В. Окремі аспекти реалізації принципу змагальності в кримінальному процесі України / О. В. Острогляд / Матеріали міжвузівської науково-практичної Інтернет-конференції 25-27 квітня 2012 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iful.at.ua/Konferencija/kr_Ostrogljad_O_V_stattja.pdf.
15. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
16. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ: Наказ Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 р. № 173 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dsa.court.gov.ua/userfiles/Nakaz % 20173.pdf](http://dsa.court.gov.ua/userfiles/Nakaz%20173.pdf).
17. Петрухин И. Л. Гласность судопроизводства / И. Л. Петрухин // Конституционные основы правосудия в СССР. – М. : Наука, 1981. – 360 с.
18. Рішення ради суддів загальних судів від 28.08.2014 р. № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/userfiles/13%283%29.pdf>.
19. Судова влада України: Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua>.
20. Трунов И. Л. Адвокатское защитительное заключение / И. Л. Трунов // Адвокатская практика. – 2002. – № 6. – С. 27-30.
21. Трунов И. Л. Расширение состязательности уголовного предварительного расследования в свете судебной реформы / И. Л. Трунов // Российский судья. – 2002. – № 3. – С. 4-7.
22. Уголовно-процессуальное законодательство СССР и РСФСР (Теоретическая модель) / Под ред. Савицкого В. М. – М. : Институт государства и права АН СССР, 1990. – 317 с.
23. Шушанашвили А. А. Гласность в советском уголовном процессе / А. А. Шушанашвили. – Тбилиси: Мецниереба, 1969. – 105 с.

